

Sygn. akt VIII Ko 133/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w VIII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: **SSO Maria Turek**

Protokolant: sekr. sąd. Bartosz Budziński, Katarzyna Skarzyńska,

w obecności Prokuratora: Krystyny Nogał – Załuskiej

po rozpoznaniu w dniach 5 marca, 17 kwietnia i 7 listopada 2018 roku

sprawy:

z wniosku **R. C. s. T., ur. (...) w W.**

przeciwko Skarbowi Państwa

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Okręgowego w Warszawie o sygn. akt XVIII K 101/15

na podstawie art. 552 § 4 kpk, art. 554 § 4 kpk

ORZĘKA

I. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **R. C. kwotę 315 000 (trzystu piętnastu tysięcy) złotych tytułem** zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powstałą w wyniku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

II. W pozostałym zakresie wniosek oddala.

III. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. W. kwotę 192 zł (sto dziewięćdziesiąt dwa złote) powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.

IV. Kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt VIII Ko 133/17

UZASADNIENIE

W dniu 11 grudnia 2017 r. (data wpływu do Sądu) R. C. złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 200.000 zł tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę i kwoty 800.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłe ze stosowania wobec niego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 16 stycznia 2014 r. do dnia 09 października 2015 r. w sprawie o sygn. akt XVIII K 101/15.

Na rozprawie w dniu 07 listopada 2018 r., Prokurator wniósł o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w kwocie po 7 tys. zł za każdy miesiąc pozbawienia wolności, czyli łącznie kwoty 147 tys. złotych oraz wniósł o oddalenie wniosku w zakresie odszkodowania.

Pełnomocnik wnioskodawcy poparł wniosek swojego wnioskodawcy złożony na piśmie, ponadto wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu. Wnioskodawca przyłączył się do stanowiska swojego pełnomocnika.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. C. utrzymywał się z prac dorywczych, był rozwiedziony i posiadał córkę, która wraz z matką mieszkała w Irlandii. Mężczyzna mimo to utrzymywał z nią kontakt i płacił na dziecko alimenty w kwocie 400 zł.

W dniu 16 stycznia 2014 roku doszło do zatrzymania R. C. w związku z zarzutem zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem przyjaciela wnioskodawcy. Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2014 r. o sygn. akt III Kp 33/14, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Żoliborza w Warszawie zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Środek ten był następnie przedłużany.

W trakcie trwania tymczasowego aresztowania rozpadł się związek partnerski R. C., zostały zerwane kontakty z córką. Środowisko, w którym żył odwróciło się od niego, jak również przesładowano jego rodzinę.

Postanowieniem z dnia 9 października 2015 r. o sygn. akt XVIII K 101/15 uchylono wobec R. C. tymczasowe aresztowanie.

Wyrokiem z dnia 24 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydanym w sprawie o sygn. akt XVIII K 101/15 uniewinnił R. C. od zarzutu popełnienia zbrodni zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem, tj. czynu z art. 148 § 2 pkt 1 k.k. oraz od zarzutu kradzieży z włamaniem, tj. czynu z art. 279 § 1 k.k. Powyższy wyrok został utrzymany na mocy wyroku z dnia 16 grudnia 2016 r. Sądu Apelacyjnego w Warszawie o sygn. akt I AKa 371/16.

Pomimo wyroku uniewinniającego wnioskodawca nadal nie był akceptowany w miejscu zamieszkania, a była żona ograniczyła jego kontakt z córką.

W dniu 11 grudnia 2017 r. (data wpływu do Sądu) R. C. złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek, o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 200.000 zł tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę i kwoty 800.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłe ze stosowania wobec niego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 16 stycznia 2014 r. do dnia 09 października 2015 r., w sprawie o sygn. akt XVIII K 101/15.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: zeznań **R. C.** (k. 67v. – 69 t. I), **T. C.** (k. 69 – 69 v. t. I), **G. P.** (k. 79v. - 80v. t. I), **B. J.** (k. 80 v. t. I), **J. T.** (k. 81 – 81 v. t. I), **J. M.** (k. 81 v. – 82 v. t. I), akt sprawy XVIII K 101/15 oraz akt osobo-poznawczych AŚ W. (...) i pozostałej dokumentacji ujawnionej w sprawie.

Wnioskodawca **R. C.** przesłuchiwany przed tut. Sądem opisał okoliczności związane z tymczasowym aresztowaniem. Podał, że przebywał w Areszcie Śledczym (...) i (...). Przed zatrzymaniem mieszkał z partnerką, pracował dorywczo m.in. przy pracach budowlanych, ale posiadał stały dochód. Jego zarobki były na poziomie ok. 2,5 tys. zł. W chwili zatrzymania jego córka miała 10 lat. Przed zatrzymaniem płacił alimenty w wysokości 400 zł, po zatrzymaniu obowiązek ten przejęli jego rodzice. W momencie zatrzymania nie narzekał na zdrowie, wszystko było w porządku. Po zatrzymaniu podupadł na zdrowiu psychicznym, ma stwierdzoną depresję i zaczął dużo pić. Rozpadł się jego związek. Przez byłą żonę utracił kontakt z dzieckiem, które mieszka w Irlandii. Wiele osób odwróciło się od niego. W areszcie nie traktowano go dobrze, bo został oskarżony za zabójstwo własnego przyjaciela. W dniu zatrzymania był odtruwany, a potem miał wszyty e.. Możliwe, że powiedział, że od wielu lat pije ciągami, ale nie przypomina sobie tego. E. miał wszyty na życzenie rodziny i partnerki. Na początku miał wrażenie, że ograniczają mu widzenia, ale później już widzenia były regularne. Zgłosił się od psychiatry po popuszczeniu aresztu i bierze leki przeciwdepresyjne – jest to C. i T..

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy jedynie w zakresie w jakim przyznał, że przed zatrzymaniem nie był osobą uzależnioną od alkoholu a wszytie E. było podyktowane prośbą jego ówczesnej partnerki i rodziny, z

uwagi na to, że zeznania te są sprzeczne z opinią biegłej powołanej w sprawie, która wskazała, że uzależnienie od alkoholu u wnioskodawcy istniało przed jego aresztowaniem, zwiększyła się intensywność jego picia po opuszczeniu aresztu. Ponadto wnioskodawca nie był w stanie precyzyjnie określić ani udokumentować swojego zatrudnienia przed aresztowaniem i w tym zakresie składał zeznania sprzeczne z zeznaniami świadka J. M.. W pozostałym zakresie Sąd dał wiarę zeznaniom R. C., gdyż są one, szczerze, logiczne i konsekwentne, a ponadto zgodne z zeznaniami pozostałych świadków.

W sprawie został przesłuchany ojciec R. T. C., B. J. – matka pokrzywdzonego w sprawie o zabójstwo, jego znajomi G. P., J. T., którzy potwierdzili okoliczności wskazane przez wnioskodawcę. Ich zeznania są logiczne i spójne, nie zawierają sprzeczności, które dyskredytowałyby ich moc dowodową.

Świadek J. M. szczegółowo przedstawił okoliczności związane z prowadzoną wspólnie z wnioskodawcą bezpośrednio przed aresztowaniem działalnością na Słowacji i osiąganymi z niej zyskami. Fakt ten jednak w żaden sposób nie został potwierdzony przez samego wnioskodawcę. Trudno uwierzyć w to, że sam R. C. odpowiadając na szczegółowe pytania dotyczące dochodów osiąganym przed zatrzymaniem zapomniał o tak intratnej działalności. W związku z powyższym Sąd uznał w tym zakresie zeznania J. M. za niewiarygodne.

W sprawie dostał dopuszczony dowód z opinii biegłego psychiatry – na piśmie, a następnie biegłą psychiatrę - M. L. przesłuchano uzupełniająco na rozprawie. Biegła podała, że **rozpoznała u R. C. zaburzenia lękowo - depresyjne oraz zespół uzależnienia od alkoholu**. Stwierdziła, że **istnieje związek przyczynowo - skutkowo pomiędzy pobytem wnioskodawcy w areszcie, a wystąpieniem zaburzeń lękowo - depresyjnych**. Zaburzenia te mają charakter utrwalony, wpływają w istotny sposób na funkcjonowanie osobiste i zawodowe. **Istnieje uszczerbek na zdrowiu w 8%**. Po wydaniu opinii pisemnej zapoznała się również z opiniami i dokumentacją zawartą w aktach XVIII K 101/15. Dokumenty z akt sprawy karnej nie wpłynęły na jej opinię. Biegli psychiatry wydający opinie w sprawie karnej nie rozpoznali u wnioskodawcy choroby psychicznej. Biegła również nie rozpoznała u wnioskodawcy choroby psychicznej. Oskarżonego badało 2 psychologów, którzy skupili się na profilu psychologicznym. Według biegłych wnioskodawca ma osobowość neurotyczną bez skłonności do agresji. Stwierdzili brak tendencji do zachowań impulsywnych i brak przesłanek do skłonności o zachowaniu agresywnym. Nie koliduje to z opinią, którą biegła sporządziła w czerwcu 2018 r. w niniejszej sprawie. Biegła dodała, że **uzależnienie od alkoholu u wnioskodawcy istniało przed aresztowaniem**. Zwiększyła się intensywność jego picia po opuszczeniu aresztu. **Pobył w areszcie zmienił jego życie, wnioskodawca nie wrócił do sytuacji rodzinnej i społecznej. Na pewno istotnym czynnikiem wpływającym na uszczerbek na zdrowiu było tymczasowe aresztowanie, prowadzone postępowanie karne i sytuacja rodzinna, ale biegła nie była w stanie określić, czy oddzielić, który z tych elementów, w jakim stopniu przyczynił się do tego uszczerbku**.

W ocenie Sądu opinia nie budzi żadnych zastrzeżeń, jest jasna i pełna, należyście uzasadniona i nie zawiera sprzeczności.

Sąd zważył, co następuje:

Analizując zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz treść przepisów regulujących uprawnienia do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia Sąd Okręgowy uznał, że aresztowanie R. C. w okresie od dnia 16 stycznia 2014 r. do dnia 09 października 2015 r. było niewątpliwie niesłuszne, przysługuje mu więc co do zasady roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podstawie art. 552 § 4 k.p.k.

Oceniając tę kwestię, Sąd podzielił pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 roku – sygn. I KZP 27/99 opublikowanej w OSNKW 1999/11-12 poz. 72, która stanowi, że odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (art. 552 § 4 k.p.k.), opiera się na zasadzie ryzyka. Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 Kodeksu postępowania karnego oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności

ustalonych w sprawie, a w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej. Przy czym, w orzecznictwie podkreśla się również, że na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. rekompensowane mogą być jedynie szkoda i krzywda, będące bezpośrednim następstwem niesłuszności zastosowanego środka przymusu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007r., V KK 61/2006).

Wnioskodawca, w związku z zatrzymaniem pozostawał tymczasowo aresztowany w okresie od dnia 16 stycznia 2014 r. do dnia 09 października 2015 r., tj. przez okres prawie dwudziestu jeden miesięcy. Wobec faktu, że postępowanie karne przeciwko R. C. zakończyło się jego uniewinnieniem, uznać należało, że jego tymczasowe aresztowanie było niewątpliwie niesłuszne. Wnioskodawca na tej podstawie nabył roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za okres pozbawienia go wolności w związku z tymczasowym aresztowaniem.

Jak wyżej wspomniano Skarb Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka. Odpowiedzialność ta aktualizuje się wówczas, gdy pozostają spełnione przesłanki określone w rozdziale 58 k.p.k., a osoba pozbawiona wolności rzeczywiście poniosła szkodę lub doznała krzywdy, która nie została zrekompensowana.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy na uwzględnienie zasługiwał wniosek **o zasądzenie zadośćuczynienia** za doznaną krzywdę wynikłą w niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Rozważając wysokość zadośćuczynienia, Sąd brał pod uwagę cały szereg okoliczności, w tym czas trwania pozbawienia wolności, warunki jego odbywania, skutki, jakie wywołało ono dla dobrego imienia wnioskodawcy, negatywne przeżycia wiążące się z izolacją więzienną w tym także skutki dla zdrowia poszkodowanego. Sąd rozważał nadto te okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją wnioskodawcy, a które mogłyby wskazywać, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje na jego obecny status społeczny, czy zawodowy. Sąd baczył przy tym, by owo zadośćuczynienie było odpowiednie - stosownie do treści art. 445 § 1 k.c., który to przepis posiłkowo winien być stosowany w sprawach o ustalenie wysokości zadośćuczynienia.

Sąd uznał, że kwota **315.000 złotych**, będzie kwotą adekwatną i uwzględniającą wszelkie okoliczności sprawy w związku z prawie dwudziestojednomiesięcznym pobytem w warunkach izolacji. Sąd doszedł do przekonania, że samo pozbawienie wnioskodawcy wolności, musiało wyrzucić u niego duże poczucie krzywdy, które dodatkowo potęgował zarzut dokonania zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem przyjaciele. Jak wynika, ze zgromadzonego materiału dowodowego R. C. przed aresztowaniem pozostawał w związku, który rozpadł się w trakcie jego pobytu w areszcie śledczym. Decyzja podjęta przez jego partnerkę była spowodowana jego zatrzymaniem. Wnioskodawca stracił również reputację wśród najbliższej rodziny i znajomych. Sprawa, w której został oskarżony została nagłośniona na terenie całej Polski. W wyniku tych informacji całkowicie ograniczone zostały jego relacje z córką. Z zeznań wnioskodawcy wprost wynika, że w trakcie pobytu w areszcie śledczym były wobec niego stosowane negatywne zachowania. Tymczasowe aresztowanie wiąże się z całkowitym ograniczeniem woli i swobody poruszania się. Skutki tej izolacji były dla wnioskodawcy odczuwalne. Nie bez znaczenia dla oceny poziomu krzywd był również stan zdrowia psychicznego wnioskodawcy, który uległ pogorszeniu na skutek niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Zatem dolegliwości psychiczne, jakich doznał są uzasadnione, dlatego Sąd zgodził się z twierdzeniem wnioskodawcy, że to zdarzenie mogło wyrzucić negatywne wrażenie również na jego najbliższych, tj. m.in. wówczas konkubiny, znajomych, czy też rodzinie.

Kwota zasądzonych zadośćuczynienia – gdyby odnieść ją do czasu trwania względem wnioskodawcy tymczasowego aresztowania, rodzaju i rozmiaru cierpień fizycznych i psychicznych, spełni swoją rolę kompensującą poniesione krzywdy. Kwota ta zatem znacznie przewyższa kwotę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w Polsce. Sąd Okręgowy jednak nie stosował równoważników, czy przeliczników do określenia wysokości zadośćuczynienia, ale posłużył się przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem do ustalenia aktualnych warunków życia społeczeństwa, jako jednego, ale nie jedyne, z czynników potrzebnych do oceny, czy przyznane zadośćuczynienie odpowiada rozmiarowi krzywd i zarazem jest umiarkowane. Zaś zasada umiarkowanego, a zatem wyważonego i sprawiedliwego rozmiaru zadośćuczynienia nakazuje porównywać ową sumę z wysokością przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, jako

ilustracji stopy życiowej społeczeństwa, co jest potrzebne do oceny czy zasądzone zadośćuczynienie jest realne, czy nie jest nadmierne, czy może symboliczne, zatem w tym kontekście zadośćuczynienie pozostawać musi w związku z poziomem życia, który można ustalić odwołując się właśnie do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (vide SN w wyroku z dnia 14.07.2009 r. WA 24/09 OSNwSK 2009/1/1524 i SA w Katowicach w wyroku z dnia 07.02.2008 r. II AKa 22/08, KZS 2008/7-8/105).

Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku o zadośćuczynienie ponad kwotę 315.000 złotych, a więc wnioskowaną przez R. C. kwotę 800.000 zł albowiem – w ocenie Sądu – wyższe zadośćuczynienie w realiach niniejszej sprawy negowałoby już jego funkcję kompensacyjną, przy uwzględnieniu wskazanych standardów przeciętnego życia w kraju. Zasądzona kwota w sposób optymalny – zdaniem Sądu - rekompensuje krzywdy wnioskodawcy doznane w związku z tymczasowym aresztowaniem i jest odpowiednia w rozumieniu art. 445 k.c.

Sąd w całości oddalił wniosek o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy odszkodowania. Odszkodowanie, o którym mowa w art. 552 § 4 k.p.k. ma charakter cywilnoprawny, a w związku z tym, na tle regulacji wyrażonej w art. 6 Kodeksu cywilnego, wnioskodawca powinien udowodnić tak podstawę, jak i wysokość zgłoszonego roszczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 czerwca 2013 roku, sygn. II AKa 165/13, LEX nr 1344259). Traktując żądanie odszkodowania, jako swoisty „pозew” przeciwko Skarbowi Państwa wymagane jest, by zawierał on tak określenie żądania, jak i przytaczał okoliczności je uzasadniające.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika szkoda, jaką miał ponieść wnioskodawca w związku z jego tymczasowym aresztowaniem. W swych zeznaniach wnioskodawca podał jedynie, że utrzymywał się z prac dorywczych. Dodatkowo świadek J. M. podał, że wnioskodawca wraz z nim prowadził działalność i posiadał udziały w spółce, jednak okoliczność ta w żaden sposób nie została potwierdzona przez samego wnioskodawcę. Wnioskodawca nie wykazał żadnego konkretnego miejsca zatrudnienia. Należy pamiętać również o tym, że wnioskodawca był osobą uzależnioną od alkoholu, co z całą pewnością miało wpływ na możliwości zatrudnienia. ***Wobec tych rozbieżności i wątpliwości w ocenie Sądu nie można zatem mówić o jakiegokolwiek w tym względzie poniesionej przez niego i wykazanej przed Sądem szkodzi.***

Ponadto, jak wynika z opinii biegłej ***istnieje uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy w 8%. Biegła jednak w ustnej opinii dodatkowej stwierdziła, że uszczerbek ten jest wynikiem działania kilku elementów: pozbawienia wolności, samego procesu i sytuacji rodzinnej, nie była przy tym w stanie rozdzielić wpływu tych poszczególnych elementów.*** Ten fakt Sąd wziął pod uwagę przy określeniu kwoty zadośćuczynienia.

Sąd zasądził na rzecz R. C. kwotę 315.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

O kosztach zastępstwa procesowego, Sąd orzekł mając na uwadze terminy rozpraw w powyższej sprawie, a także wkład pracy pełnomocnika wnioskodawcy.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 554 § 4 k.p.k.